

Міністерство освіти і науки України

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

СИЛАБУС

навчальної дисципліни
**КОРОЛІВСЬКІ ДИНАСТІЇ КРАЇН
ЦЕНТРАЛЬНО-СХІДНОЇ ЄВРОПИ ДОБИ
СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ ТА РАНЬОГО
НОВОГО ЧАСУ**

Загальна інформація

Компонент освітньо-професійної програми	Вибірковий
Кількість кредитів ECTS	3
Мова навчання	Українська
Ступінь вищої освіти	
Галузь знань	
Спеціальність	
Освітньо-професійна програма	

Мета навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Королівські династії країн Центрально-Східної Європи доби середньовіччя та раннього нового часу» є формування у здобувачів вищої освіти фахових компетентностей, пов'язаних із розумінням ролі представників правлячих династій у процесах, що відбувалися в історії країн Центрально-Східної Європи, векторах їхньої внутрішньої і зовнішньої політики, та застосуванням їх під час професійної діяльності.

Передумови вивчення дисципліни

Для результативного опанування знаннями, вміннями, навичками при вивченні даної дисципліни здобувач вищої освіти повинен мати базові знання з таких дисциплін: «Історія країн Центрально-Східної Європи доби середньовіччя та раннього нового часу», «Історія країн Європи та Америки періоду середньовіччя та раннього нового часу», «Історія України».

Результати навчання

У результаті вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти повинні:
знати:

- ✓ історичні витоки королівських династій країн Центрально-Східної Європи доби середньовіччя та раннього нового часу;
- ✓ особливості правління найвідоміших представників династій;
- ✓ напрями внутрішньої та зовнішньої політики монархів;
- ✓ значущі досягнення королівських родин;

- ✓ роль династій в історії держав і геополітики на теренах Центрально-Східної Європи в означений час;

вміти:

- ✓ орієнтуватись у тематичній літературі з генеалогії;
- ✓ користуватися різноманітними джерелами інформації та критично їх аналізувати;
- ✓ систематизувати інформацію та застосовувати її у практичній роботі історика й педагога;
- ✓ створювати династичні дерева королівських родин.

Зміст дисципліни

Змістовий модуль 1. Королівські династії альпо-карпатської зони Центрально-Східної Європи.

Тема 1–2. Вступ до курсу. Династія П'ятів.

«Королівські династії Центрально-Східної Європи доби середньовіччя та раннього нового часу» як навчальна дисципліна. «Легендарний» П'ят. Початки династії: Мешко I і Болеслав I Хоробрий. Правляча династія у часи феодальної роздробленості. Владислав Локетек і відновлення Польської Корони. Казимир III Великий – «король холопів». Припинення династії П'ятів.

Тема 3–4. Часи Ягеллонів.

Започаткування династії Ягеллонів. Ягайло-Владислав II. Ядвіга – королева-благодійниця. Владислав III Варненчик. Казимир IV Ягеллончик. Олександр Ягеллончик. Сигізмунд I Старий. Сигізмунд II Август – перший король Речі Посполитої, останній з династії Ягеллонів.

Чесько-польська угода 1469 р. Владислав II Ягеллончик – король «добре». Людовік II Ягеллончик.

Тема 5. Чеські Пржемисловичі.

Хроніка Козьми Празького як джерело з історії Чеської монархії. Лібуше і Пржемисл. Борживой і Людмила. Спітігнев. Вратіслав. Святий Вацлав. Болеслав I Жорстокий. Болеслав II. Болеслав III. Яромир. Ольдржих. Бржетіслав I. Спітігнев II. Вратіслав II. Вацлав I. Агнеса Богемська. Пржемисл Оттакар II – «король залізний і золотий». Кенегунда Ростиславна. Вацлав II. Вацлав III.

Тема 6. «Жіночі обличчя» Пржемисловичів.

Людмила і Дубравка – перші правительки-християнки. Дискусійні питання про народження та походження. Родина, виховання, дитячі роки. Заміжжя, сімейне життя. Державницька роль Людмили. Місія Дубравки у процесі євангелізації Польщі. Турбота про знедолених, побожність. Участь Людмили у вихованні онука Вацлава. Мученицька смерть та канонізація святої Людмили.

Тема 7–8. Династія Арпадів.

Пробатьківщина угорських племен. Витоки державності. Легендарний Альмош. Арпад. Жольт. Такшонь. Геза. Коронація Стефана I. Петро Орсеоло. Абу Шамуель. Андраш (Андрій) I. Взаємини з Руссю. Королева Анастасія. Бела I. Соломон I. Геза I. Владислав I Святий. Коломан I. Стефан II. Бела II. Геза II. Стефан III. Ласло II. Стефан IV. Бела III. Імріх I. Ласло III. Андрій II.

Бела IV. Стефан IV Арпад. Владислав IV Кун. Андрій III Венеціанець – «остання золота гілка древа Арпадів».

Тема 9. Австрійські Габсбурги – імператори і королі.

Швейцарські витоки династії Габсбургів. Маркграфство Австрія та династія Бабенбергів. Рудольф I Габсбург – перший з династії на троні Німецької імперії. Формування австрійських володінь. Альбрехт I. Рудольф II Добродушний. Фрідріх III Красивий. Альбрехт II Мудрий. Рудольф IV Великодушний. Альбрехт III та Леопольд III. Альбертинська лінія. Леопольдинська лінія. Штирійська лінія. Тирольська лінія. Імператори Священної Римської імперії: Фрідріх III, Максиміліан I, Карл V, Фердинанд I. Тирольська лінія (Фердинанд II, Леопольд V, Фердинанд Карл, Сигізмунд Франц). Штирійська лінія (Карл II, Фердинанд II, Фердинанд III, Леопольд I, Йосип I, Карл VI). Габсбурзько-Лотаринзька династія: Марія-Терезія, Йосип II, Леопольд II, Франц II.

Змістовий модуль 2. Монархічні родини балканської зони Центрально-Східної Європи.

Тема 10–11. Трпимировичі – перша династія хорватських королів.

Поява хорватських племен на Балканах. Трпимир. Формування державності. Нащадки Трпимира. Коронація Томислава, політична активність. Трпимир II, Крешимир I. Мирослав. Михайло Крешимир II. Степан Држислав. Светослав Суронья. Крешимир III. Гоїслав. Степан I. Петар Крешимир IV. Дмитра Звонимир. Степан II.

Тема 12–13. Сербські королі Неманичі.

Стефан Неманя – засновник Сербської держави та династії. Стефан Першовінчаний. Сава Сербський. Боротьба братів за владу. Стефан Радослав. Стефан Владислав I. Стефан Урош I. Єлена Анжуйська. Стефан Драгутин. Стефан Урош II Милутин. Експансійна політика монархів. Стефан Владислав II. Стефан Константин. Стефан Урош III Дечанський. Стефан Душан і розквіт Сербії. Стефан Урош V «Ніякий».

Форми та методи навчання

Форми та методи навчання – у процесі проведення навчальних занять (лекційних і практичних) передбачено застосовувати такі методи:

- проблемний;
- проблемно-пошуковий;
- дослідницький;
- інтерактивні методи навчання.

Контроль навчальних досягнень

Форми та методи оцінювання:

Поточний контроль – усне і письмове опитування; індивідуальні завдання; реферати; презентації виконаних завдань; створення династичного дерева.

Підсумковий контроль – залік.

Критерії оцінювання навчальних досягнень:

а) робота на лекційному занятті	до 3 балів;
б) робота на практичному занятті	до 5 балів;
в) самостійна робота	до 16 балів;

Робота на практичному занятті оцінюється за такими критеріями: 5 бали – здобувач вищої освіти у повному обсязі опрацював програмовий матеріал, має глибокі та міцні знання, упевнено ними оперує, робить узагальнення, розуміється на історіографічній оцінці досліджуваної проблеми; 4 бали – відповідь містить незначні неточності; 3–1 бал – здобувач вищої освіти поверхово відтворює засвоєний матеріал, виступаючи, допускає суттєві неточності, не здатний відповісти на додаткові запитання.

Орієнтовний розподіл балів за видами робіт:

- 45 % – робота на практичних заняттях;
- 39 % – робота на лекціях;
- 16 % – самостійна робота.

Політика курсу

Учасники освітнього процесу керуються нормативними документами та відповідними Положеннями, затвердженими в НУЧК.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Роботи (презентації, есе, реферати тощо), які виконуються із порушенням встановлених викладачем термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75 % від максимально можливої кількості балів за даний вид діяльності). Перескладання пропущених занять або завдань самостійної роботи відбувається за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний, працевлаштування тощо). Відвідування аудиторних занять є бажаним. Теми пропущених занять здобувач вищої освіти опрацьовує самостійно.

Політика щодо академічної доброчесності. Здобувачі керуються нормами «Положення про академічну доброчесність здобувачів освіти в Національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка» (Інтернет-ресурс: <https://drive.google.com/file/d/1LBczFimbiTyDU90wxxRhwJaHojnGgZ8x/view>). У процесі навчання вимагається: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного і підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); вказання посилань на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела матеріалів. Забороняються плагіат, фабрикація та фальсифікація результатів, списування, хабарництво.

Політика щодо викладання. Викладання навчальної дисципліни відбувається на засадах студентоцентризму, антропоцентризму, гуманізму, поваги до соціокультурного плюралізму.

Здобувач вищої освіти має право:

- безперешкодно висловлювати власну точку зору у письмовій чи усній формі за умови достовірної наукової аргументації;
- ініціювати дискусії та виносити на загальне обговорення контроверсійні оцінки обговорюваних проблем;
- ставити запитання до доповідачів на семінарських заняттях, доповнювати й уточнювати їхні відповіді;
- пропонувати власні варіації виконання самостійної роботи;
- отримати індивідуальні консультації у викладача.

Здобувач вищої освіти зобов'язаний:

- відвідувати заняття всіх видів відповідно до встановленого дирекцією розкладу (у разі відсутності через хворобу або поважну причину – надати підтверджувальну довідку);
- не запізнюватися, мати належний зовнішній вигляд; під час занять не користуватися мобільним телефоном;
- старанно готуватися до семінарів; відпрацьовувати пропущені практичні заняття у визначений викладачем час;
- старости груп повинні контролювати своєчасне забезпечення семінарського заняття засобами для презентації (при потребі).
- набрати під час вивчення навчальної дисципліни мінімум 35 балів.

Матеріально-технічне забезпечення

Для організації освітнього процесу використовується комп'ютерна техніка, мультимедійні проектори та методичні матеріали.

Інформаційні ресурси

1. Вандич П. Ціна свободи. Історія Центрально-Східної Європи від Середньовіччя до сьогодення. Київ, 2004.
2. Войтович Л. В., Целуйко О. П. Правлячі династії Європи. Біла Церква, 2008. 464 с.
3. Дворнік Ф. Слов'яни в європейській історії та цивілізації. Київ: Дух і літера, 2005. 512 с.
4. Марченко О. Історія слов'янських народів. Частина друга. Історія південних і західних слов'ян від епохи середньовіччя до кінця XVIII ст. Курс лекцій для студентів вищих навчальних закладів: Навчальний посібник. Кіровоград: ПОЛІМЕД-Сервіс, 2015. 275 с. URL: <https://dspace.cusu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/0277465a-9c4c-4ced-a2ad-e6b1127e86f2/content> (дата звернення: 31.07.2025).
5. Марченко О. Практикум із курсу «Державотворчі та культурницькі процеси в країнах Центральної, Східної та Південно-Східної Європи в епоху Середньовіччя та Модерний час». Частина 1. Історія країн Центрально-Східної та Південно-Східної Європи в епоху Середньовіччя та Ранньомодерний час (VI–XVIII ст.). Навчально-методичні матеріали для студентів закладів вищої освіти. Кропивницький: ПОЛІМЕД-Сервіс, 2023.

217 с. URL: <https://dspace.cusu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/fa2b2f4e-b8b8-4791-b6f2-355b6aeda682/content> (дата звернення: 31.07.2025).

Інформація про викладача

Прізвище, ім'я, по батькові викладача	Шара Любов Миколаївна
Науковий ступінь, вчене звання, посада	Кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії та міжнародних відносин.
Комунікація	Кафедра всесвітньої історії та міжнародних відносин. E-mail: ljuba_che@ukr.net Телефон: +38-099-52-57-558
Посилання на дисципліну в системах дистанційного навчання	Платформа Moodle: https://moodle.chnpu.edu.ua/course/view.php?id=3483 Конференція Zoom: https://us05web.zoom.us/j/2229757009?pwd=dW1SdlF3SlovajJyeHRTNGkwMXFOQT09 Ідентифікатор конференції: 222 975 7009. Код доступу: 1 frdFG
Консультації	Вівторок 11.30–12.30 (304 кабінет, з можливістю дистанційної роботи на платформах Moodle, ZOOM, Google Classroom, Google Meet).